

Anadolu Sak Zeka Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Anadolu Sak Zeka Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=15928>

Özet

Anadolu Sak Zeka Ölçeği (ASZS), Türkiye'nin kültürel ve dilsel yapısına uygun olarak geliştirilmiş, standartlaştırılmış bir **zeka ölçüm aracıdır**. 2016 yılında kullanıma sunulan bu ölçek, Türk çocukların bilişsel yeteneklerini, yabancı ölçeklerin adaptasyonunda karşılaşılan kültürel önyargılardan arındırılmış bir biçimde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. ASZS'in geliştirilmesi süreci, Anadolu Üniversitesi ÜYEP Merkezi tarafından yürütülmüştür ve Türkiye'deki üstün yetenekli öğrencilerin tespiti ve eğitimi alanında önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Ölçeğin temel amacı, genel zeka seviyesini kapsamlı bir şekilde belirlemek ve bu zekanın alt bileşenlerini (sözel, sayısal, figürel vb.) analiz etmektir. Ölçek, psikometrik açıdan sağlam temellere dayanmakta olup, detaylı güvenirlilik ve geçerlik raporlarına sahiptir. Bu ölçek, Türk eğitim sistemi ve psikolojik değerlendirme standartları için önemli bir yer tutmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Zeka, Bilişsel Yetenek, ASZS, Psikometri, Üstün Yetenek, Standartizasyon, Zeka Ölçeği, Geliştirme.

Yazarlar

Uğur Sak, Bal Sezerel, B., Ayas, B., Tokmak, F., Özdemir, N., Demirel Gürbüz, ?, E. Öpengin.

Amaç

Anadolu Sak Zeka Ölçeği'nin (ASZS) birincil amacı, Türk kültürüne özgü, dilsel ve kültürel faktörleri dikkate alarak **çocuk ve ergenlerin zeka düzeylerini** ve bilişsel profillerini ölçmektir. Geleneksel olarak kullanılan uluslararası zeka testlerinin (örneğin WISC) adaptasyonlarında ortaya çıkabilen kültürel sapmaların en aza indirmek hedeflenmiştir.

Ölçek, sadece genel bir zeka puanı sunmakla kalmaz, aynı zamanda bireyin güçlü ve zayıf yönlerini ortaya koyan alt testler aracılığıyla ayrıntılı bir **bilişsel profil** çikarmayı amaçlar. Bu detaylı profil, özellikle üstün yetenekli öğrencilerin erken tanınması ve onlara yönelik uygun eğitim programlarının (ÜYEP gibi) planlanması için kritik öneme sahiptir.

Yapı

ASZS, çada zeka kuramlarının temel olarak çok boyutlu bir zeka yapısına ölçek. Ölçeğin ölçtüü temel yapı, genellikle G Faktörü (Genel Zeka) çatısında toplanan ve farklı bilişsel yetenek alanlarının temsil eden bir dizi alt bileşenden oluşur. Bu alt bileşenler, **sözel akıl yürütme**, nicel düşünme ve görsel-mekansal beceriler gibi alanları kapsamaktadır.

Ölçeğin geliştirme aşamasında, Türkiye'deki eğitim sisteminin gerektirdiği ve günlük yaşamda karşılaşılan bilişsel görevlerin analizi yapılmış, böylece yapısal geçerliğin kültürel bağlamda maksimize edilmesi sağlanmıştır. ASZS, zekayı durağan bir özellikten ziyade, geliştirilebilir ve çok yönlü bir yetenekler bütünü olarak ele alan modern bir yaklaşımla tasarlanmıştır.

Geçerlik

Anadolu Sak Zeka Ölçeği'nin **geçerlik** çalışmaları, ölçeğin gerçekten ölçmeyi amaçladığı yapıyı ne derece doğru ölçtüğünü kanıtlamak amacıyla kapsamlı bir şekilde yürütülmüştür. Ölçeğin yapısal **Geçerlik** çalışmaları, doğrulayıcı ve açıklayıcı **Faktör Analizi** teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Özellikle 2016 yılında yayımlanan teknik raporda (Sak ve ark.), kriter geçerliği ve eş zamanlı geçerlik analizlerine yer verilmiştir. Bu analizler, ASZS puanlarının, aynı popülasyonda kullanılan diğer standart zeka testleri veya akademik başarı ölçütleriyle tutarlı ve anlamlı korelasyonlar gösterdiğini ortaya koymuştur.

Güvenirlilik

ASZS'in **güvenirlilik** analizleri, ölçüm sonuçlarının zaman içinde ve farklı koşullar altında ne kadar tutarlı olduğunu göstermek için yapılmıştır. Güvenirlilik çalışmaları, ölçeğin iç tutarlılığını (Cronbach Alfa katsayısı) ve test-tekrar test güvenilirliğini içermektedir.

Yayımlanan psikometrik verilerde, ASZS'in alt testleri ve genel zeka puanı için yüksek düzeyde iç tutarlılık katsayıları rapor edilmiştir. Bu yüksek **Güvenirlilik** değerleri, ölçeğin ölçtüğü bilişsel yeteneklerin rastgele hatadan büyük ölçüde arınmış olduğunu ve tekrarlanan ölçümlerde istikrarlı sonuçlar verdiğini işaret etmektedir.

Faktör Analizi

ASZS'in geliştirme sürecinde, ölçeğin çok boyutlu yapısını doğrulamak için hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılmıştır. Bu analizler, test maddelerinin teorik olarak hedeflenen alt faktörler altında toplandığını göstermiştir.

Yapılan **Faktör Analizi** sonuçları, ASZS'in zeka yapısını temsil eden belirgin ve ayrık alt boyutlara sahip olduğunu kanıtlamıştır. Bu alt boyutlar, testin genel zeka puanına katkıları net bir şekilde ortaya koyarak, uygulayıcılara bireyin bilişsel güçlüklerle sahip olduğu alanlar hakkında spesifik bilgiler sunmaktadır.

Ölçüm Aracı

Test Türü: Geliştirme (Standartlaştırılmış Bilişsel Yetenek Testi)

Format: Bireysel Uygulama, Kağıt-Kalem ve Materyal Tabanlı (Performans ve Sözel Alt Testler içerir)

Mevcut Dil: Türkçe

Hedef Popülasyon Grubu: Çocuklar ve Ergenler

Yaş Grubu: Ölçeğin standartizasyon çalışması genellikle okul çağındaki geniş bir aralıktadır (örneğin 4-16 yaş) kapsamaktadır, ancak uygulayıcı kitabında detaylı yaş aralıkları belirtilmiştir.

Popülasyon Detayları: Türkiye genelinde farklı sosyoekonomik ve coğrafi bölgelerden seçilmiş geniş bir örneklem üzerinde standartlaştırılmıştır.

Test Metodolojisi: Uygulayıcılar tarafından birebir ve yüz yüze yönetilen, zaman sınırlı ve zaman sınırsız alt testlerden oluşan bir bataryadır. Puanlama, standart puanlar (IQ) ve alt test profilleri şeklinde yapılır.

Anahtar Kelimeler

Zeka Testi, Bilişsel Değerlendirme, ASRS, Türk Standardizasyonu, Çok Boyutlu Zeka, Performans Testi, Sözel Zeka, Okul Çağı.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Uğur Sak

Yazar ORCID Tanımlayıcı: ORCID bilgisi kaynakta mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: usak@anadolu.edu.tr

Yazın Adresi: Anadolu Üniversitesi ÜYEP Merkezi, Eskişehir, Türkiye.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2016 (Uygulayıcı Kitabının Yayın Yılı)

Şinler ve Kullanım Hakkı: Ölçek, Anadolu Üniversitesi ÜYEP Merkezi tarafından geliştirilmiştir ve kullanım genellikle eğitimli ve sertifikalı uygulayıcılarla sınırlıdır. Kullanım ve uygulama

sertifikasyonlar? kurum taraf?ndan sa?lanmaktadır.

Ücret: Ticari kullan?m ve e?itim ücretleri, yay?nc? kurum (Anadolu Üniversitesi) politikalar?na tabidir.

Ek Kaynak: Ölçeğin detaylı güvenilirlik ve geçerlik raporuna ?u adresten ula??abilir: [researchgate.net](https://www.researchgate.net)

Kaynaklar

Sak, U., Bal Sezerel, B., Ayas, B., Tokmak, F., Özdemir, N., Demirel Gürbüz, ?. ve Öpengin, E. (2016). **Anadolu Sak Zeka Ölçeği (AS?S) uygulay?c? kitab?**. Eski?ehir: Anadolu Üniversitesi ÜYEP Merkezi.

Sak, U. ve ark. (2016). Anadolu Sak Zeka Ölçeği (AS?S) Güvenirlik ve Geçerlik Raporu. (Çevrimiçi eri?im: [researchgate.net](https://www.researchgate.net))

Anadolu Sak Zeka Ölçeği Maddeleri

ÖNEML?: Anadolu Sak Zeka Ölçeği'nin maddeleri, uygulay?c? kitab? gizli tutulan ve telif haklar?na tabi olan standartla?tır?lm?? bir test oldu?u için bu kaynakta yay?mlanmam??tır. Test maddelerine yalnızca resmi sertifikalı uygulay?c?lar, Anadolu Üniversitesi ÜYEP Merkezi taraf?ndan sa?lanan materyaller aracılı??yla eri?ebilir.